

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. директора Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України,
доктор педагогічних наук, доцент
І. І. Драч

«30» серпня 2021 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Самборської Олени Дмитрівни на тему «Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки

Фаховий семінар проведено 27 серпня 2021 р. на базі відділу інтеграції вищої освіти і науки та відділу забезпечення якості вищої освіти (згідно з рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти НАПН України, протокол від 24 червня 2021 р. № 8/3).

ПРИСУТНІ:

Співробітники відділу інтеграції вищої освіти і науки: Скиба Ю.А., д. пед. н., доц., завідувач відділу; Ярошенко О.Г., д. пед. н., проф., дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу; Отич О.М., д. пед. н., проф., головний науковий співробітник відділу; Чорнойван Г.П., к. пед. н., старший науковий співробітник відділу; Мельник С.В., к.е.н., доц., старший науковий співробітник відділу (5 осіб).

Співробітники відділу забезпечення якості вищої освіти: Таланова Ж.В., д.пед.н., доц., с.н.с., завідувач відділу (*участь у засіданні онлайн*); Слюсаренко О.М., д.пед.н., с.н.с., заступник директора з наукової роботи Інституту (*участь у засіданні онлайн*); Паламарчук О.Ф., к.пед.н., старший науковий співробітник відділу; Жилияєв І.Б., д.е.н., головний науковий співробітник відділу; Базелюк О.В., к.пед.н., старший науковий співробітник відділу (5 осіб).

Запрошені: Драч І. І., д.пед.н., доц., в.о. директора Інституту, Калашнікова С.А., д.пед.н., проф., член-кореспондент НАПН України (*участь у засіданні онлайн*) (2 особи).

Усього на засіданні присутні 12 наукових співробітників і здобувач наукового ступеня доктора філософії Самборська О.Д. (аспірантка четвертого року навчання за освітньо-науковою програмою «Викладання і навчання у вищій освіті» Інституту вищої освіти НАПН України).

Головуючий на засіданні: Скиба Юрій Андрійович, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України Ярошенко Ольга Григорівна, головний науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки.

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор Отич Олена Миколаївна, головний науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки;

кандидат педагогічних наук Базелюк Олександр Васильович, старший науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти.

СЛУХАЛИ: виступ здобувача О.Д. Самборської, яка повідомила про основні результати дослідження, наукову новизну, їх теоретичне і практичне значення.

СЛУХАЛИ: висновок рецензентів, призначених рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти НАПН України (протокол від 08 липня 2021 р. №9/3) – доктора педагогічних наук, професора Отич Олени Миколаївни і кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника Базелюка Олександра Васильовича про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Самборської Олени Дмитрівни на тему «Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів».

В обговоренні взяли участь: Калашнікова С.А., д. пед. н., проф.; Драч І. І., д. пед. н., доц.; Слюсаренко О.М., д. пед. н., с.н.с.; Ярошенко О.Г., д. пед. н., проф., дійсний член НАПН України; Отич О.М., д. пед. н., проф.; Скиба Ю.А., д. пед. н., доц.; Таланова Ж.В., д. пед. н., доц., с.н.с.; Базелюк О.В., к. пед. н.; Мельник С.В., к. е. н., доц.

Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту вищої освіти НАПН України (протокол від 30.10.2017 р. №10) та уточнено (протокол від 24.05.2021 р. №7/3).

1. Дисертація за змістом відповідає галузі знань 01 – Освіта/педагогіка і спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

2. **Актуальність дослідження** зумовлена: реформуванням початкової освіти на засадах упровадження Концепції «Нова українська школа», в якій значна увага приділяється розвитку інформаційно-цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу; нарощуванням темпів цифровізації суспільства, особливо під час пандемії коронавірусу COVID-19; необхідністю зміни характеру педагогічної взаємодії вчителя із сучасними учнями початкової школи, які, згідно з теорією поколінь, належать до покоління α (альфа), або «покоління скла», яке має «цифровий слід».

Початкова школа, у силу об'єктивних обставин, завжди була найбільш складною в частині активного запровадження технічних інновацій. У цьому

контексті саме інформаційно-цифрова підготовка майбутнього учителя початкових класів відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективності навчального процесу в умовах цифрової трансформації освіти.

Крім того, проведений аналіз стану професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів у сучасних умовах цифровізації освіти виявив існування суперечностей між:

- потребою суспільства у вчителів початкових класів, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах упровадження Концепції «Нової української школи», і недостатнім рівнем інформаційно-цифрової компетентності випускників педагогічних ЗВО;

- необхідністю модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів та недосконалістю підходів до реалізації дидактичного потенціалу інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі.

З огляду на це набуває актуальності тема дисертаційного дослідження О.Д. Самборської, присвяченого пошуку ефективного підходу до модернізації підготовки майбутнього вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти до використання інформаційно-цифрових технологій та розробленню навчально-методичного супроводу цього процесу.

3. Нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментально перевірені результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що вперше:

- визначено і теоретично обґрунтовано спосіб модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів на основі комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ в освітньому процесі. Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів на основі комплексного підходу полягає в узгодженості форм організації освітнього процесу, видів навчальних занять, цифрового освітнього середовища задля цілеспрямованої реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ з дотриманням єдності мети підготовки, змісту навчального матеріалу, методів і форм організації навчальної діяльності здобувачів освіти;

- розкрито суть інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вчителя початкових класів як динамічної комбінації знань, умінь, способів мислення, поглядів, цінностей, що визначають його цифрову грамотність і здатність використовувати інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи. Виокремлено її складники: когнітивний (знання основ роботи з цифровими даними; способів створення цифрового контенту; дидактичних можливостей інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі початкової школи; методики використання інформаційно-цифрових технологій у початковій школі); операційно-діяльнісний (уміння використовувати цифрові засоби в професійній діяльності та суспільному житті, реалізовувати дидактичні можливості ІЦТ в освітньому процесі початкової школи); ціннісний (усвідомлення ролі інформаційно-цифрових

технологій для власного професійного розвитку, прагнення підвищувати здатність використовувати ІЦТ в освітньому процесі початкової школи);

- схарактеризовано рівні сформованості інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів (високий, середній, базовий).

- в якості чинників модернізації інформаційно-цифрової підготовки виокремлено: випереджувальний характер навчання; інформаційну діяльність та педагогічну взаємодію з використанням ІЦТ; модульність; варіативність; прикладну спрямованість підготовки; участь в організації мережових професійних спільнот вчителів початкових класів; електронну підтримку освітнього процесу; цифрове освітнє середовище;

- удосконалено: освітню компоненту інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів шляхом обґрунтуванням мети, завдань і змісту професійно-орієнтованого курсу за вибором «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи»; цифрове освітнє середовище доповненням його такими складниками: дистанційні курси, онлайн навчання, Інтернет-конференції, методичні портали, форуми, вебінари, сайти (блоги) вчителів, наукові та методичні бібліотеки, єдина база даних, система тестування, цифрові освітні ресурси, цифрове та програмне обладнання аудиторій, платформи для організації взаємодії учасників освітнього процесу (наприклад Google Workspace);

- подальшого розвитку набули зміст, форми і методи викладання і навчання дисциплін інформаційно-цифрової підготовки завдяки систематичному застосуванню комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ під час навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічного коледж імені Михайла Грушевського» (довідка про впровадження від 24.05.2021 № 01-09/133); Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (довідка про впровадження від 26.05.2021 № 65/02-07/10); Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» (довідка про впровадження від 25.05.2021 № 252); Комунального закладу «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради» (довідка про впровадження від 08.07.2021 № 173); Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії (довідка про впровадження від 27.05.2021 № 289).

4. Практичне значення результатів дисертації

Практичне значення результатів виконаного Самборською О.Д. дослідження полягає у розробленні електронного навчально-методичного посібника «Google сервіси в роботі вчителя початкових класів», навчально-методичних комплексів з 2 програмних навчальних дисциплін («Практичний курс інформатики з елементами програмування» та «Методика навчання інформатичної освітньої галузі») і 1 вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи», які складаються з силабусу, курсу лекцій, інструкції до практичних робіт, рекомендацій до самостійної роботи студентів, завдань тестового контролю,

критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів, глосарію.

За результатами дослідження укладено методичні рекомендації для викладачів закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку майбутніх бакалаврів початкової освіти. Окремі результати дослідження можуть бути використані викладачами з метою модернізації інформаційно-цифрової підготовки здобувачів освіти при укладанні навчальних програм, плануванні і проведенні навчальних занять, організації самостійної роботи, під час практичної підготовки студентів і контрольних заходів.

5. Кількість наукових публікацій, повнота опублікованих результатів дисертації та особистий внесок здобувача до праць опублікованих у співавторстві.

Аналіз публікацій О.Д. Самборської засвідчив їх відповідність за кількісними та якісними показниками вимогам щодо висвітлення результатів дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії та відсутність академічного плагіату. Основні наукові результати дисертації висвітлені в 11 наукових публікаціях О.Д. Самборської, зокрема, 1 статті у науковому фаховому виданні категорії «А», що індексується у наукометричній базі Scopus; 3 статтях у наукових виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»; 2 статтях у зарубіжних наукових виданнях; 5 наукових публікаціях апробаційного характеру, з яких 1 – авторський навчально-методичний посібник.

У публікаціях, підготовлених у співавторстві з О. Ярошенко, внесок здобувача є таким: у статті «Вітчизняна практика інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкової освіти у педагогічних коледжах» (О. Ярошенко, О. Самборська) розкрито результати аналізу вітчизняної практики інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів у коледжах, які здійснюють підготовку бакалаврів початкової освіти, обґрунтовано необхідність пошуку способів модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів; у публікації «An integrated approach to digital training of prospective primary school teachers» (Yaroshenko, O.G., Samborska, O.D. Kiv, A.E.) обґрунтовано комплексний підхід до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ під час навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів як один із способів модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів, наведено результати педагогічного експерименту.

Наукові публікації, які розкривають основний зміст дисертації

1. Yaroshenko, O.G., Samborska, O.D. Kiv, A.E. An integrated approach to digital training of prospective primary school teachers. *Proceedings of the 7th Workshop on Cloud Technologies in Education* (CTE 2019). Kryvyi Rih, Ukraine. 2020. p. 94–105. <http://ceur-ws.org/Vol-2643/> (індексується Scopus)
2. Самборська О. Д. Понятійний тезаурус інформаційно-цифрової компетентності майбутнього педагогічного працівника початкової освіти. *Information Technologies in Education* &quot: зб. наук. пр. (ІТЕ), Вип. 38, березень 2019, С. 85-96. doi:10.14308/ite000687. URL: <http://ite.kspu.edu/index.php/ite/article/view/7>

3. Самборська О. Інформаційно-цифрова компетентність майбутнього вчителя початкових класів і фактори її формування. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2019. (1(7)). С. 114-125. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2019-7-1-114-125>
4. Ярошенко О., Самборська О. Вітчизняна практика інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкової школи у педагогічних коледжах. *Проблеми освіти* : зб. наук. пр. 2019. Вип. 92. С. 245-251. Режим доступу: <https://www.bar-bgpk.com.ua/konferenciya>
Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації
5. Samborska O. Conceptual tesaurus of information and digital competence for the future pedagogical worker of primary education. Proceedings of the IX International Scientific and Practical Conference Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. Warsaw, Poland, 2019. ISBN 978-83-952507-3-6/
6. Самборська О.Д. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вчителя початкової школи з використанням проектної діяльності. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : матеріали VIII Міжн. інтернет-конф. молодих учених і студентів. м. Глухів. 4-6 грудня 2018 р. Глухів, 2018. С. 117-119. URL: <https://drive.google.com/file/d/1RXhEo7M6BYHT0bnZn4o2-18nqRzwavYl/view>
7. Самборська О. Д. Вітчизняна практика інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкової школи у педагогічних коледжах. Актуальні проблеми вищої освіти: теоретико-методологічні та прикладні аспекти. XX міжн. конф. м. Бар 15-17 квітня 2019 р. Бар, 2019. С. 245-251 URL: <https://drive.google.com/file/d/1zAMXDxSW34zEBq-MatV106RGQhx74KKT/view>
8. Самборська О. Д. Модель модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів. Всеукр. наук.-практ. семінар «Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2020 (Моделювання цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти)» Київ, 2020. С. 90-94. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720023/>
9. Самборська О. Чинники модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів: зб. наук. пр. *Sectoral research XXI: characteristics and features*. Чикаго, USA. 2021. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/10519>
10. Самборська О. Д. Цифрове освітнє середовище інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів. Формування компетентнісного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України: матеріали XXIII міжн. наук.-практ. конф. м. Бар, 20 квітня 2021 р. URL: <https://www.bar-bgpk.com.ua/konferenciya>
11. Самборська О. Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи: навч.-метод. посіб. Бар, 2020. 239 с.

6. Особистий внесок здобувача в науку.

До найбільш вагомих наукових положень, висновків та рекомендацій, що відзначаються новизною, науковою цінністю, слід віднести те, що авторкою вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено спосіб

модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі.

7. Апробація основних результатів дослідження.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України (2017-2021 рр.) та оприлюднені у виступах на науково-практичних конференціях різних рівнів:

– *міжнародних*: «Social and Economic Aspects of Education in Modern Society» (Warsaw, 2019); «Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні» (Житомир, 2019); «Гуманітарний дискурс мультикультурного світу: наука, освіта, комунікація» (Київ, 2019); «Актуальні проблеми в системі вищої освіти: теоретико-методологічні і прикладні аспекти» (Бар, 2019); «Sectoral research XXI: characteristics and features» (Чикаго, USA. 2021); «Формування компетентнісного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України» (Бар, 2021);

– *всеукраїнських*: «Глухівські наукові читання. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (Глухів, 2018); «Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2020 (Моделювання цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти)» (Київ, 2020); «Результативна початкова освіта» (Київ, 2021).

– *звітних*: Інституту вищої освіти НАПН України (Київ, 2017–2021);

– *вебінарах*: «Google-сервіси в роботі вчителя» (освітня платформа «Всеосвіта», 2021); «НУШ: упевнений поступ освітньої реформи» (Бар, 2021).

8. Відповідність вимогам до оформлення дисертації та дотримання академічної доброчесності.

Дисертація за оформленням відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167. Рукопис дисертації розкриває зміст проведеного дослідження, основні завдання і відображає перебіг та результати їх виконання.

Ці результати адекватно відображено у загальних висновках, які корелюють з висновками до кожного з розділів і засвідчують досягнення дисертанткою мети та виконання завдань дослідження.

Додатки по дисертації є інформативними, змістовними і достатньо повно ілюструють її зміст.

Теоретичні положення дисертації належним чином обґрунтовані й експериментально підтверджені.

Дисертаційне дослідження не містить академічного плагіату. Перевірка проводилась сертифікованою програмою Unicheck. Рівень оригінальності тексту становить 95%. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела із дотриманням встановлених вимог.

9. Зауваження та дискусійні положення.

Дисертаційна робота Самборської О.Д. «Модернізація інформаційно-

цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів» є завершеним науковим дослідженням, у якому отримані нові наукові результати. Принципових зауважень щодо змісту і оформлення дисертації немає. Дослідження містить декілька дискусійних положень, але вони не применшують наукової новизни та практичної значущості результатів дослідження і тому не є перешкодою для подання роботи до разової спеціалізованої вченої ради для проведення захисту.

ПОСТАНОВА СПІЛЬНОГО ЗАСІДАННЯ ВІДДІЛІВ

Дисертація Олени Дмитрівни Самборської «Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів» є актуальною, самостійною, цілісною і завершеною науковою працею, що містить наукові положення та нові науково обґрунтовані теоретичні й експериментальні результати проведеного особисто здобувачем дослідження, які мають істотне значення для галузі знань 01 Освіта/педагогіка, підтверджуються довідками про впровадження результатів дослідження й засвідчують особистий внесок здобувача в педагогічну науку. Текст роботи характеризується єдністю змісту, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням.

Наукові праці О. Д. Самборської повно і адекватно відображають результати виконаного дисертаційного дослідження й відповідають вимогам академічної етики та доброчесності.

Дисертаційна робота Самборської О. Д. відповідає вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, та вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії і може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Результати голосування присутніх на засіданні:
за прийняття постанови – 12, проти – немає, утрималися – немає.

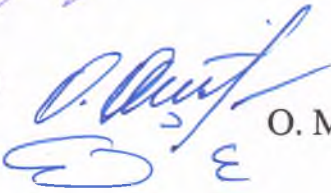
Головуючий на засіданні фахового семінару::

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки
«27» серпня 2021 р.

 Ю. А. Скиба

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор
«27» серпня 2021 р.

 О. М. Отич

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
«27» серпня 2021 р.

 О. В. Базелюк